

שלום-עליכם

זיסל דער יורד

זיסל איז אן אלטער בחור, א בלאַסער, שוין מיט אַ גרוילעך בערדל. ער זיצט אין בית-מדרש מיט אלע בחורים, וואָס לערנען. נאָר ער אליין לערנט נישט. ער זיצט גלאַט אַזוי. ער האַלט זיך אויף אין בית-המדרש. ער איז אן עלנטער. ער איז אַ יורד.

נישט ער. זיין טאַטע איז געווען אַ יורד, אַ געפֿאלענער נעבעך. קומט אַרויס פֿון דער שענסטער משפּחה. סאַמע נגידים, גבֿירים, אַדירים.

זיסל דער יורד האָט נאָך היינט אויך רייכע פֿריינד. פּמעט אַלע פֿיינסטע בעלי-בתים פֿון שטאַט זענען זיינע קרובֿים.

אַ סבֿרה, אַז דער נגיד רב יהושע-העשל אליין איז זיינער אַ שני-בשלישי, טאַקי און אייגענער גליד-גליד-געשוועסטערקינד. לאַז ער נאָר וועלן, יהושע-העשל הייסט דאָס, אויסרעכענען זיך, וועט אים שוין זיסל באַווייזן, וואָס פֿאַר נאָענטע קרובֿים זיי זענען.

ערשטנס, פֿון טאַטנס צד. זיסלס זיידע, דאָס הייסט, זיין טאַטנס טאַטע, אַבֿרהם-מרדכי, און יהושע-העשלס באַבע, דאָס הייסט, זיין מאַמעס מאַמע, פֿייגע-עטל, האָבן זיך אַנגעקערט...

נאָר וואָס קומט אַרויס, אַז מע לאַזט אים נישט רעדן? מע גיט אים אַ נדבֿה און מע הייסט אים גיין, אַרויסגיין זאָל פֿון זיי די פֿאַרע, טאַקי פֿון זיינע רייכע קרובֿים! אויף קיין גוט אַרט זאָלן זיי נישט שטיין! ס'זאָל זיי אָנהויבן גיין פֿון היינט אָן און ווייטער שלים-שלים-מזל און זיי זאָלן אַריבערקומען אויף זיין שטאַנד, רבּונו של עולם!

אַזוי בענטשט זיסל דער יורד זיינע רייכע קרובֿים, וואָס העלפֿן העלפֿן זיי אים, נאָר זיי לאַזן אים נישט אויף די אויגן, זיי האָבן

אים פֿיינט. אַן אַרעמאַן האָט מען פֿיינט – דאָס איז שוין אַן אַלטער כלל.

זיצט ער אין בית-מדרש און נעמט קצבֿה און שעלט מיט טויטע קללות. ער שווערט, אַז ער וואָלט בעסער געגאַנגען אַרבעטן, האָלץ האַקן, וואָסער טראָגן, נאָר וווּ?

ערשטנס, איז ער אַ יורד, אַ טאַטנס אַ קינד, קומט אַרויס פֿון סאַמע נגידיִם, גבֿירים, אַדירים. רבֿ יהושע-העשל אַליין געהער אים אַן אַ שני-בשלישי...

און צווייטנס, איז ער אַ קאַליקע. איין פֿוס איז ביי אים, נישט פֿאַר אייך געדאַכט, מאָדנע אויסגעבויגן. אַז ער גייט, וואַרפֿט ער מיט אַ פֿוס. עס מאָלט זיך אויס, אַז ער איז אין פעס און שליידערט, וויל געבן מיטן פֿוס אין די ציין אַריין.

און אין פעס איז זיסל טאַקי שטענדיק. ער איז אַ פעסן בטבֿע. אויף דער גאַנצער וועלט איז ער אָנגעשטויסן. און איז אפֿשר גאָר נישט אומגערעכט אויך. קיין עין-הרע, אַזאַ משפּחה פֿון סאַמע נגידיִם, גבֿירים, אַדירים, זענען זיי קראַנק אויסהאַלטן אַ געפֿאַלענעם קרובֿ אַ קאַליקע, נישט לאָזן אים גיין איבער די הייזער, נישט לאָזן אים וואַלגערן זיך אויף דער הוילער באַנק אין בית-מדרש, אַז פֿרעמדע בחורים זאָלן דאַרפֿן גיין פֿון זיינעט וועגן צונויפֿנעמען אַ

מאָל אויף אַ מלבוש, אַ מאָל אויף אַ פֿאַר שיד, – ס'זאָל אַ רוח אין זייער פֿאַטער און מוטער אַריין, טאַקי די דאָזיקע בחורים! איידער מע בעט זיי איין, זיי זאָלן אים מאַכן אַ נייע קאַפּאַטע, יענע איז שוין צעריסן-צעפיצלט! אַדער אָננעמען זאָנע אויף אַ העמד, נייען וועט ער שוין אַליין אַוועקגעבן, נייען זאָל מען זיי תּכריכים אַלעמען, אַלע יידן פֿון שטאָט! אַ שטאָט פֿון סאַמע רשעים! סדום! סדום איז אַ הונט אַקעגן איר!

אַן אַנדער שטאָט וואָלט אין זינען געהאַט: עס זיצט אַן אַלטער בחור, אַ יורד – וואָס וועט ער אויסזיצן? זיי זאָלן זיין לייטישע מענטשן, מיט אַ ברעקל יושר אין האַרצן, וואָלטן זיי געזאָרגט פֿאַר זיסלען עפעס אַ שידוך...די משפּחה איז נישט קליין צו געבן נדן, געבן זאָל זיי גאָט קרענק מיט קדחת, און אַ כלה וואָלט זיך שוין געפֿונען... נישטאָ דען קיין גרעסערע קאַליקעס פֿון אים,

קרומע, שטומע, בלינדע? פֿון דעסט וועגן, האָבן זיי דען נישט
חתונה געהאַט?

אויף אים, אויף זיסלען, וואָלטן זיך געפֿונען צען בעלנים פֿאַר
איינעם. ווען זשע? אַז עמיצער זאַל אים טראָגן אויפֿן קאַפּ, זיך
אַפּגעבן מיט אים.

אַט, למשל, דרייט זיך אַרום ביי געצי דעם שמש אַ מויד, אַסנע
רופֿט מען זי. זי קומט אַ מאָל אויסקערן דאָס בית-המדרש, אַ מאָל
וואָשן די בענק. אַ געזונטע מויד, אַ שוואַרצע, דער רוח זאַל זי
נעמען...

אַן זיסלען וואָלט זיך געצי אָנגעכאַפט מיט ביידע הענט. ווער איז
געצי דער שמש, און ווער איז זיסל דער יורד? ער וואָלט נאָך
געמעגט אויסשלאָגן ביי אים אַ קנייע ערד, אַט דער שמש, אַ רוח
אין זיין טאַטנס טאַטן אַרײַן!

בלאַטע! זיסל וועט אָבער נישט גיין צום שמש זיך אָנשלאָגן, נישט
דערהאַרן וועט דאָס די שטאַט, קומען זאַל אויף איר אַ שרפֿה, אַ
מגפֿה און אַ כאַלערע היינטיקן טאַג, רבּונו של עולם, ס'זאַל זיי
אויסקויקלען פֿון איין עק ביזן אַנדערן...

אַט אַזוי שעלט זיסל דער יורד זיין משפּחה און די גאַנצע שטאַט,
וואָס האַלט אים אויס מיט קצבֿה.

– אַ רעשטל צו די צרות! – זאָגט מען אויף אים אין שטאַט און
מע לאַזט אים נישט פֿאַלן. מע זעט אים נעמען אויף שבת און
אויף יום-טובֿ, אַלע מאָל צו אַן אַנדער בעל-הבית. מע וויל יוצא
זיין פֿאַר אים – פֿאַרט אַ יורד, נעבעך אַ געפֿאַלענער...

און טאַמער פֿאַרגעסט מען זיך אָן זיסלען, איז דאָ אַ רפֿאל בעל-
משגיח אין שטאַט, וואָס דערמאָנט, לאַזט נישט, מע זאַל פֿאַרגעסן
אַן דעם יורד...

און דער יורד איז אין כּעס. עס מאַלט זיך אים אויס, אַז נישט זיין
משפּחה, נישט די בחורים פֿון בית-מדרש, נישט רפֿאל דער בעל-
משגיח – קיינער, קיינער איז נישט גענוג יוצא קעגן אים. און ער
שעלט, שעלט זיי אַלעמען מיט דער תּוכחה!

איין טאָג אין יאָר נאָר איז פֿאַראַן, ווען זיסל דער יורד שעלט זיך
נישט. דאָס איז דער טאָג פֿון ערבֿ יום-כפּור.

דעם טאָג פֿון ערבֿ יום-כפּור טוט זיסל אָן דאָס נייע העמד, וואָס
ער אַליין האָט זיך געגעבן נייען, און די נייע קאַפּאַטע וואָס די
בחורים האָבן אים געמאַכט, מיט אַ פּאַר גאַנצע, כמעט נאָך גאָר
נייע שטיינעטון, וואָס רפּאל בעל-משגיח האָט ערגעץ
אויסגעמאַנטשעט פֿון זיינעט וועגן און ער לאַזט זיך גיין פֿון
שטוב צו שטוב צו אייגענע און צו פֿרעמדע, שלייִדערנדיק מיטן
קראַנקן פֿוס, צו איבערבעטן דעם עולם, זיך מוחל זיין. אַלע יידן
גייען זיך מוחל זיין – מיט וואָס איז ער ערגער פֿון אַלע? דאָס
פנים איז ביי אים בלאַס, ווי תמיד. דער קוק איז בייז. און ער
רעדט מיט פעס, ווי תמיד, און גיט אָפּ דעם „גוט-יום-טובֿ“ מיט
אַזאַ טאָן, ווי ער וואַלט געשאַלטן אין טאַטן אַריין.

– אַ גוט יום-טובֿ! טאַמער האָב איך אייך אָנגערירט מיט אַ קרום
וואָרט, בעט איך אייך איבער, און ווינטש אייך אַ חתימה טובֿה.

זיסל הוסט און קוקט אין האַנט אַריין, טאַמער וועט מען אים
עפעס געבן.

ענטפֿערט מען אים מיט אַ שמייכל: „גם אַתם, לאַז גאָט מוחל
זיין.“ – מע גיט אים אַ נדבֿה און מען איז אים מכבד מיט לעקעך.